

Zdrav i osvešten duh

(Nenad Grujičić, „Antologija srpske poezije (1847-2000)“,
Brankovo kolo, Sremski Karlovci, 2012)

Svaka antologija, smisleno i vrednosno, dvodimenzionalna je pojava. Najpre, donosi nam uvid u blago pesničke tradicije u određenom vremenskom preseku, u kom specifično naglašava stihovna ostvarenja što nude sjevremeno, uvek aktuelno i bezmerno iskustvo sveta koje kameno odoleva novim i drugačijim kontekstima u kojima se zatiče. Sa druge strane, pesnička antologija je i originalno delo koje izrasta iz stvaralačkih impulsa njenog graditelja, onoga ko se odvaži da zrelo i odgovorno ponudi književnosti čarobno ogledalo koje će dati njen najlepši odraz, onoga ko uspe izaći iz stega aure ličnih ukusa i interesa, što je, zasigurno, jedan od najtežih zadataka. Stvaranje stvorenim zarad novostvorenog i zarad onog što će se tek stvoriti; odgovor tradiciji koja nas je iznedrila zarad tradicije koju stvaramo, zalag budućnosti koju tek začinjemo – događaji su koji leže u osnovi svake antologije, te tako i *Antologije srpske poezije* Nenada Grujičića.

Ova antologija već pri površnom prelistavanju može potvrditi svoju inovativnost na planu strukturne organizacije, kao i načina njenog oformljavanja. Sastoji se iz tri jasno odvojene celine. Prva je naslovljena kao „Predgovor“ u kom stičemo uvid u širinu i ozbiljnost pristupa ne samo izgradnji antologije, već i poimanja poezije koje priređivač poseduje. Ni jedan aspekt postojanja poezije ovde nije zanemaren, što nam govore naslovi tekstova koje ispisuje Grujičićeva ruka: „O pesničkoj reči“, „O besmrtnosti poezije“, „O poeziji i duši“, „O talentu i grehu“, „O poeziji, vremenu i smrti“, „O čitanosti poezije“, „O slobodnom stihu“, „O slobodnom i vezanom stihu, i o još ponečem“, „O antologijama“, „O Branku i pesnicima romantizma“, „O pesnicima dvadesetog veka“. Dakle, nema zaobiđenih aspekata poezije, koji se za nju vezuju. Priroda navedenih tekstova je esejistička, u okviru koje se

Grujičićeva reč kreće u talasima raznovrsnih amplituda – od strogo naučnih stavova, književnoteorijski i književnoistorijski obojenih, do sasvim druge krajnosti – pesnički određenih zamaha kojima se strasno i neskriveno zaljubljenički tvore ode pesničkoj reči što i samom autoru na poseban način određuje habitus.

Drugi deo antologije donosi nam konkretna pesnička ostvarenja čak dve stotine devedeset srpskih pesnika i pesnikinja, ne odstupajući ni ovoga puta od načela inovativnosti. Naime, uz uobičajene podatke o pesniku (godina rođenja i smrti, ukoliko je preminuo), u gornjem desnom uglu otisnuti su crno-belom tehnikom jedinstveni portreti autora pesama. Jedinstveni su mnogi od njih u tom smislu što su se čitaoci tek u ovoj antologiji susreli s njima po prvi put, jer su, naročito oni iz poslednjih decenija, preuzeti iz originalnog albuma Brankovog kola.

Treći deo antologije čini pogovor naslovljen kao „Napomene”, u kom Nenad Grujičić donosi, na desetak stranica, sažeto objašnjenje sastava *Antologije*, perioda koji obuhvata, pritom dajući odgovore na neka veoma važna pitanja koja bi čitaoci mogli postaviti. Zanimljivo je to što Grujičić tek na kraju antologije donosi tako važne podatke na kakve obično nailazimo u predgovorima do sada poznatih nam antologijskih dela. U toj činjenici otkriva nam se Grujičićeva osnovna namera, inicijalni motiv stvaranja *Antologije*, koje bi najispravnije bilo percipirati kao stavljanje poezije u fokus i podređivanja joj svega što je sporedno u širokom polju u kom deluje, utiče i prima uticaje. Grujičić se tako ograđuje od nametanja isključivo ličnih preokupacija i time sužavanja vidika čitalaca, tj. usmeravanja njihove pažnje ka nepoetskim sferama. I kada daje napomene o konkretnim mestima unutar antologije, on pre, i iznad, svega postavlja poeziju fenomenološki, u najčistijem i najsuštastvenijem obliku.

Iako i sâm ostvaren pesnik sa bogatom bi(bli)ografijom, i zastupljen

u mnogim antologijama, Grujičić sebe nije uvrstio među korice ove antologije. I taj podatak govori u prilog da potpisivač *Antologije* nije imao nameru da njome nametne svom imenu oreol nekakve dnevne slave i veličine, već da odgovori na suštinske potrebe jednog vremena u kom se poeziji nameću sve veći zahtevi, u kom se oko nje predu bezbrojne mreže ideološke, dnevno-političke ili neumetničke prirode, te da samom poezijom, istinskom i velikom, stane u njenu odbranu i progovori u ime njenih zahteva i potreba, da podseti na odgovornost na koju nas obavezuje.

Grujičićeva *Antologija* obuhvata vremenski period od jednog i pò veka, tačnije, od 1847. godine, presudne za srpsku jezičku tradiciju, koja svakovrsno uslovljava i književnu, do 2000. godine. Zašto je upravo 1847. godina uzeta kao jedna granica Grujičićevog kretanja, svima nam je dobro poznato. Odjeknula je tada pobeda Vukove jezičke reforme i na najlepši mogući način ovekovečeno konačno konstituisanje srpskog književnog jezika štampanjem *Pesama* Branka Radičevića, *Gorskog vijenca* Njegoševog, Vukovog prevoda Novog zaveta i Daničićevog *Rata za srpski jezik i pravopis*. Upravo tu započinje čista srpska književnost, iznedrena iz blaga maternjeg jezika, konačno oslobođenog opasnosti da se izgubi, svene među stranim gramatičkim pravilima i leksikom drugih naroda, koja se nametala srazmerno sili u geopolitičkim sferama.

Dotaknuvši se upravo pitanja slavne 1847. godine, dužni smo skrenuti pažnju na koji način je priređivač *Antologije* napravio izbor između stihova Branka i Njegoša kako bi otvorio stranice svoga poduhvata. Nije tu reč o nečemu što ima bilo kakvu nacionalnu ili političku pozadinu, već je reč o izboru koji je Grujičić temeljno i višestruko opravdao argumentima kojima se služio i u građenju ovog značajnog dela, a oni su u uskoj korespondenciji upravo sa događanjima u srpskom jeziku koja su navedena. Najjednostavnije rečeno – u poeziji

Njegoša susrećemo se sa pozajmljenicama iz staroslovenskog jezika, drugih jezika ili jezičkih varijanti, koje koristi na onim mestima gde mu je postojeća leksika srpskog narodnog jezika nedovoljna da precizno izrazi svoju misao, dok kod Branka toga nema, već on pesnički smelo i raspevano vešto crpi bogatstvo tog narodnog jezika ili, pak, sam tvori kovanice, svoju leksiku, koja se poput delića mozaika savršeno uklapa u sliku maternjeg jezičkog zvuka i smisla. Brankova poezija je dublje i jače uticala na potonje srpske pesnike.

Odabir 2000. godine kao godine gornje vremenske granice, proistekao je, prema rečima Grujičića, iz potrebe zauzimanja vremenske distance spram određenih aktuelnih pesničkih ostvarenja, kako bi ona imala vremena da se natalože u svesti srpske književne tradicije i pokažu se potom kao manje ili više dostojna poklanjanju pažnje u jednom ovakvom događaju kakav je pojava *Antologije srpske poezije (1847-2000)*.

Važno je istaći kako je Nenad Grujičić odgovorio na zahteve koje ova odrednica nameće pri formulisanju onih parametara koje je upotrebljavao u procesu odabira pesama kojima je izgradio svoje delo. Njih iščitavamo gotovo iz celokupnog „Predgovora“, jer na svakoj od njegovih sedamdesetak strana pronalazimo ključne iskaze koji su u temeljima središnjeg segmenta *Antologije*, a u čije ime progovaraju stihovi koje uživamo. Ono za čim je tragao Grujičić u vremenu od veka i pô, formulisao je možda najsažetije i najpreciznije u eseju „O besmrtnosti poezije“, gde na jednom mestu kaže: „Da bi se pesnik ostvario u totalitetu svoga jezika, mora da prepozna maternju žilicu reči koja hrani semantičke slojeve pesme. Mora da poznaje i osvoji tri nivoa muzike u pesmi: 1. Urođenu melodiju jezika; 2. Epifanijski zvuk individualnosti; 3. Zvonkoliki obol pesničke forme“. Vidimo da u merilima Nenada Grujičića usko korespondiraju tri ključna termina o kojima se u „Predgovoru“ ispredaju pletiva priče već opisanog

esejističkog temperamenta, a to su: melodija maternjeg jezika kroz koju progovara pesnik, pri čemu, koristeći se blagom koje nam svima pripada, dostiže nešto jedinstveno i neponovljivo; zatim, „pevanje“ ili isticanje kao istine sentence Ezre Paunda da „pesnik s početka piše, a docnije – peva“, što znači da je stih „pevan ukoliko nastaje u korelaciji iskustva i nadahnuća, dakle, u zanatu okupanom sintagmom lucida intervalla“; na posletku, poimanje odistinskog pesnika kao nekog ko se ostvario u maternjem jeziku u formama „izniklim u drugom jeziku“.

Pitanjima maternjeg jezika, pesnika s darom koji se ostvaruje i „pevanju“, Nenad Grujičić posvećuje veliki prostor u svim onim esejima gde dominiraju njegovi zanos i prkosi, i promišljanja koja su po svom kvalitetu dostojna svakovrsne pažnje, iz kojih se može učiti, u kojima se može pronaći onaj teško uhvatljiv a svima osetan smisao same poezije. Kao što forma uslovljava stih, ali i stih formu, tako je i pesnik uslovljen maternjim jezikom, a i maternji jezik njegovim darom kako bi ostao očuvan ili postao bogatiji i šarolikiji.

Zato ne začuđuje što se predgovor otvara esejom „O pesničkoj reči“, koju je ovom antologijom Grujičić i hteo da proslavi. Određuje je kao „svetlost živog duha“, a njenu ontološku dimenziju određuje „simbioza artističke i semantičke plodnosti.“ Kako bi se izrodila pesnička reč, neophodan je talenat pesnika, koji je „gornja mera upotrebe reči, najviši sprat artizma u baratanju maternjim jezikom“.

U eseju „O poeziji i duši“, naročit način otkrivanja reči koje grade poeziju, Grujičić naziva „vidovitim erosom“, objašnjavajući ga kao „reč koja bane u snu, na plaži, pokraj puta. (...) Oko takve reči roje se druge koje u kovitlacu epifanije sastavljaju krug pesme. (...) U centrifugalnoj sili jezika, pesnik pipa vatru, daje i oduzima zvuke, sluti i vidi poljubac forme i sadržaja“.

Oni koji imaju posebnu vrstu dara da otiskuju na jedinstven način svoja iskustva u maternjem jeziku, „pravi“ pesnici, za kojima je Grujičić

tragao po savremenom vidokrugu i po predelima već daleke prošlosti, jesu „ličnosti par excellence. Takve izuzetne pesničke pojave, koje izniču iz plodonosnog tla maternjeg jezika, da bi se potpuno ostvarile, moraju osvojiti i strane pesničke forme, tačnije, maternjom melodijom odjeknuti u onim formama koje nisu svojstvene metričkom i obličkom obrascu karakterističnom za srpsku poeziju. Takođe, svoj izraz moraju pronaći i u slobodnom i u vezanom stihu, koje Grujičić obeležava kao „obale iste reke koju nazivamo poezijom“. Jer, „kod istinskih pesnika, poezija se ovaploćuje i u jednom i u drugom“.

Grujičić pobunjenički nastupa protiv određenih kanonizovanih termina u književnosti, kao što je termin „savremena“ poezija. Želi da istakne izvesne pojave u razumevanju i ocenjivanju poezije koje skreću pažnju sa njenih odistinskih vrednosti. O tome govori u esejima „O čitanosti poezije“, „O slobodnom stihu“, „O slobodnom i vezanom stihu, i o još ponečem“. Dakle, Grujičić tvrdi da poezija odbija epitet „savremena“, jer ona koja teži „savremenosti“ nužno se mora prikloniti već postojećim poetičkim rešenjima, zahtevima pomodnih kritičara, tačnije, okrenuti glavu od onoga nadjezika kroz koji talent želi progovoriti, svojim tonom, ritmom, oslikati pesničkom rečju svoja maštanja i talenat, govor duše ili, pak, srca. Korene takvog nasilja nad poezijom, svetinjom nad svetinjama, autor eseja „O slobodnom stihu“ vidi u neopreznom proglašavanju slobodnog stiha za apsolut pesničkog izražavanja, što je za sobom povuklo niz daljih grehova, kao što su pisanje nerimovanog soneta, koji je, kako kaže Grujičić, nemoguć, i to dokazuje, zatim, nastajanje poezije „bez osnovnih postulata pesničke specifičnosti kao što su: akcenat, intonacija, kvantitet, tempo, pauza i granica reči.“ Pesnički jezik se često pretvara u hiperprodukciju govora bez jedinstva smisla i muzikalnosti. To nije prava poezija, naglašava Grujičić, jer „poezija ne može da postoji bez unutaršnjeg vira muzike koju nosi maternji jezik po sebi. Prirođena jezička melodija je ugrađena u značenja reči i nedeljiva od njih.“ Melodijska ekspresivnost jezika

može se ostvariti samo u poeziji i to je njeno osnovno distinktivno obeležje među drugim književnim rodovima vekovima. Iz tog razloga metrički stih je „ontološki princip pesničkog govora“.

Nije reč o tome da se autor eseja protivi upotrebi slobodnog stiha, već je reč o odbrani vezanog stiha, koji trpi nasilje i biva karakterisan kao anahron, prevaziđen, zastareo, kao odlika poezije koja pripada nekom davnom dobu. Ne zaboravimo da su za Grujičića pravi pesnici oni koji se okušaju i podjednako uspešno stvaraju i u slobodnom i u vezanom stihu. To su suprotni polovi koji se moraju spojiti u jedno da bi se dobila skladna i kvalitetna celina pesničkog rezultata. Iskustvo u jednom uslovljava iskustvo i u drugom, te kao primere navodi Brehta i Raičkovića. Ponavljajući paundovsku istinu „da pesnik s početka – piše, a docnije – peva“, Grujičić navodi da je slobodan stih poezija „samo ukoliko je pevan, dakle, stvoren u punom angažmanu iskustva i nadahnuća“.

Od velikog su značaja tekstovi Grujičića koji govore o pesnicima devetnaestog i o pesnicima dvadesetog stoleća. Svoju priču o pesnicima romantizma iz opravdanih i već delom objašnjenih razloga započinje govorom o Branku Radičeviću. Njegovu veličinu osvetleo je navodima iz tekstova njegovih savremenika, kao i onih koji su odali počast pesniku nakon njegove smrti. Slede povezane priče o Njegošu, Zmaju, Kostiću, Jakšiću, Preradoviću, Puciću, Kaćanskom, Milici Stojadinović Srpkinji, Koderu, kao i mnogim drugima. Kod svakog od njih dotaknuta je suština njihovog otiska na hartiji velikog romantičarskog doba. Oslikan je i poetički prostor njihovog duhovnog obitavanja u romantičarskim temama i motivima.

U tekstu „O pesnicima dvadesetog veka“, Grujičić pravi osvrt na vreme kada su Prvi i Drugi svetski rat, te i građanski rat na južnoslovenskim prostorima, uneli diskontinuitet u razvoj srpske poezije i kulture uopšte. U ovom poglavlju srpske književnosti autor

priču otvara Milutinom Bojićem, te je razvija kroz isticanje veličine pesnika srpske moderne; Dis, Dučić, Šantić, Rakić, Mileta Jakšić, Veljko Petrović, Sima Milutinović Sarajlija dobili su znatan prostor u ovom eseju. Poseban akcenat stavlja se na doživljaje poezije Milana Rakića i Jovana Dučića. U redovima koji slede blješti ime jedne pesnikinje – Anice Savić Rebac, kojoj Grujičić ispisuje redove prepune divljenja i izriče gromke pohvale. Nabrajaju se najveća pesnička imena u poeziji između dva rata i daju se najznačajnije odlike njihove poezije i određuje njihov nesumnjiv značaj kojim bogate riznicu srpske poezije – Crnjanski, Rastko, Nastasijević, Vinaver, Drainac.

Snopovi svetlosti Grujičićevih reči padaju i na bogatu književnu scenu na kojoj izniču i hitro se umnožavaju mnogi -izmi na čelu sa Draganom Aleksićem, Markom Ristićem, Dušanom Matićem, Milanom Dedincem i drugima. Rekonstruiše se davno minulo vreme neposredno nakon Drugog svetskog rata, kada je počela velika borba za oslobađanje poezije od agresivnih i neumoljivih socrealističkih tendencija koje su želele silom da se nametnu. Odistska, čista poezija odnela je pobedu zahvaljujući Popi, Pavloviću, Raičkoviću, Miljkoviću. Grujičić se zaustavlja na imenu Vaska Pope, kome je maternji jezik bio rumunski, te postavlja jedno od važnih pitanja – šta bi bilo da je Popa pisao na rumunskom, a ne na srpskom, u kom je uspeo da se ostvari u veličini svog talenta. Miljković se ističe kao pesnik -filozof koji ostavlja naročitog traga u srpskoj poeziji i za sebe vezuje mnoge koji će uslediti neposredno nakon njega, sve do danas.

Nepotrebno je nabrajati sva imena kojih se Grujičić dotiče, već valja da svako za sebe sa velikom pažnjom iščita njegove reči koje veoma ozbiljno i pesnički odgovorno tvore mesta za značajna pesnička imena, kao i ona koja su bila dugo u senci. Dvadeseto stoleće srpske književnosti se završava raznolikim pravcima i školama. U njihovom tumačenju Grujičić se originalno postavlja i slobodno iznosi svoje

razumevanje istih, ne zazirući od slobodnog govora. Postmodernizam je za njega „kopija prežvakane fusnote u zapadnoj kulturi, takozvane citatnosti koja je samu sebe, u krađi i prekrađi kloniranog, na kraju, kao princip, pojela“.

Širina Grujičićevih vidika i temeljnost u izgradnji ove izvanredne *Antologije* bljesnula je i u onim segmentima u kojima on brižljivo zalazi u daleke prostore dijaspore iz kojih odjekuju stihovi srpskih pesnika dostojni svake pažnje (Slavomir Gvozdenović, Dragoslav Dedović, Nebojša Vasović, Jovan Nikolić, Boris Lazić, Jelena Radovanović). U obzir uzima, naravno, i one pesnike koji pišu ijekavicom, izbegavajući da upadne u zamke dnevno-političkih lovaca na gluposti, ostajući dosledan svom merilu koje podrazumeva poeziju pisanu maternjim, u ovom slučaju srpskim jezikom.

Na samom kraju beleži još jednu značajnu odliku srpske poezije s kraja dvadesetog stoleća – pojavu vezanog stiha, povratak klasičnim formama i oblicima poezije. Navodeći pesnike koji su ga najveštije tvorili, tačnije, pevali, uspostavlja i onu drugu, paralelnu liniju poezije, poezije slobodnog stiha, takođe pevanu, čime nam oslikava potpunu poetsku ostvarenost, pesmu nad pesmama koju srpski pesnici neumorno i majstorski tvore.

Nakon detaljnog iščitavanja parametara Nenada Grujičića po kojima je raspoznavao pesnike, one odistinske, koji „grle sudbinu i u jeziku i u životu“, potpuno nam je osvetljen drugi deo *Antologije* u kom se našlo preko dve stotine pesnika.

Poznato je da se sve novo i značajno događa u odnosu spram tradicije, i to ne njenom potpunom negacijom, već njenom pozitivnom dekonstrukcijom. Tim postupkom poslužio se i Grujičić kada je govorio o antologijama koje postoje u pamćenju srpske književnosti. U eseju naslovljenom „O antologijama“, autor izdvaja ona antologijska ostvarenja koja su specifična po svojoj pojavi. U nekima otkriva greške

i promašaje antologičara, koji su neoprostivi (i čijim putem nikako ne treba ići), i time, delimično, ukazuje i na određene specifičnosti sopstvenog priređivačkog projekta u kojem nastoji biti dosledan već predloženim merilom – „pevanjem“ odistinskih pesnika.

Kao najveću opasnost svakome ko se upusti u izgradnju jedne tako složene književne građevine, kao što je antologija, navodi interese iz vanknjiževne sfere i merila koja ne potiču iz potreba poezije, već nekih drugih, koja sa onom pravom nemaju nikakvih dodirnih tačaka. Kao „najsirotij“ antologije Grujičić proglašava one koje imaju već unapred zadatu temu.

Nedopustivo je, objašnjava Grujičić, da antologičar sebi postavi merila u ovom poslu, pa ih onda zapostavi i previdi, na primer, izostavi iz svetske antologije pesnike nobelovce, ili neke od najznačajnijih pesnika nacionalnih književnosti, ako već antologija svojim naslovom to zahteva. Greh je praviti antologiju pesnika a ne poezije ili, pak, ograditi sebe od određene vrste pesama a zatim ih uneti u velikom broju, nepažljivo i bez sluha povinovati se ideološkim i političkim ključevima vremena, izbegavati da se oda priznanje pesnikinjama, menjati pesme pesnika u različitim ponovljenim izdanjima antologija, bez posebnog objašnjenja.

Sve ove manjkavosti antologijskih ostvarenja, Grujičić navodi osvrćući se na konkretne antologije, ne libeći se da i najvećim imenima iz istorije književnosti izrekne strogu ocenu nekih njihovih postupaka, ili im pak prizna zaslugu i oda počast. Reč je o antologijama Bogdana Popovića, Miodraga Pavlovića, Zorana Mišića, Vaska Pope, Miroslava Egerića, Milosava Šutića, Vladimira Jagličića, Andreja Bazilevskog, Stevana Tontića, te Nikole Strajnića, Radivoja Mikića, Manfreda Jenihena i Selimira Radulovića. Ovaj deo „Predgovora“ predstavlja izuzetno važnu revalorizaciju antologijskih vrednosti u srpskoj književnosti sa jednog jasnog i otvorenog stanovišta, i zahteva

opješnju analizu u nekoj drugoj prilici.

Dakle, za opis *Antologije* Nenada Grujičića jesu od prevashodne važnosti merila po kojima je vršio odabir pesama i pesnika, a koja je tako jasno i precizno odredio u „Predgovoru“, kao i vodeća sentenca Ezre Paunda da „pesnik s početka – piše, a docnije – peva“. Tome smo dodali i nezaobilazne principe kojima je bio vođen, a koji se otkrivaju i u odnosu prema drugim antologijama, kao i u odnosu spram ovde zastupljene poezije i pesnika. Neke specifičnosti Grujičićevog antologičarskog projekta su sasvim inovativne i za mnoge iznenađujuće, a koje je on posebno i naglasio na kraju *Antologije*, u „Napomenama“.

„Stražilovska linija pevanja“ koja počinje Brankom Radičevićem je „aorta ovog cvetničkog krvotoka“, ali se u njemu nalaze i druge, „raznolike struje i kapilari srpske poezije“. Time se priređivač ograđuje od jednostranog pristupa, koji uvek vodi u velike nedostatke i ispunjava svoje početne namere – „upravo će ova antologija biti kaleidoskopski vodič kroz svu raznovrsnost i bogatstvo srpske poezije u rasponu od 1847. do 2000. godine. Pokazaćemo širinu i lepotu srpskog jezika razbokorenog u najrazličitijim pesničkim rešenjima, u slobodnom i vezanom stihu, u raznovrsnim formama i oblicima, u nepreglednom mnoštvu tematskih i motivskih polja, u dionizijskom i apolonijskom tonu, u kreativnim čudima i moćima poezije“.

Prednost se u *Antologiji* daje onima koji su „pesnici kontinuiteta, autori koji su trajali i traju kroz vreme“. Takva odluka svakako ne umanjuje značaj i onim pesnicima koji su tek u začetku svog razvoja, ali su već ostvarili vrhunske domete svojom poezijom, odnosno, uspešno „propevali“. Pesme koje su našle mesto među koricama *Antologije* jesu one koje „izazivaju snažan doživljaj, pesme vidljive kreativne vitalnosti, pesme iz kojih izbija životna posvećenost talentu što peva, pesme koje teže obolu savršenstva ili već poseduju puninu kruga ostvarenosti, pesme detalja sa univerzalnim silnicama koje se

obraćaju današnjem čoveku (ali i onom u budućnosti), pesme koje bi da pobegnu iz memle zatvorenih prostora i navika, pesme nastale na principu jezičke igre u svim pravcima, pesme koje predstavljaju duševno iznenađenje i vrh umetničke tvorbe u ma kojem poetičkom obrascu“.

Za sve pesnike odabrane za *Antologiju* karakteristično je da ispunjavaju jedan važan zahtev: u njihovom opusu morale su se naći najmanje dve izvrsne pesme. U tom određenju nema mesta za one koji su „salijeriji i fariseji, lažni propovednici pesništva“, za „delatnika čiji javni habitus nije osvetljen pesničkim iskonom, nije podstaknut iznutra“ i čije stihotvorenje „ne zna za maternju melodiju stiha“, „za kopiju pevanja lišenu ličnog pečata“, za onog čije se stvaralaštvo ne zasniva na „pevanju“ ili nije sinteza „pevanja i mišljenja, odnosno, mišljenja i pevanja“. Veoma je važno, tvrdi priređivač, da pesnici svoju poeziju „postavljaju, pre svega, u ravan sa pesnicima sopstvene tradicije čije su autentične vrednosti komplementarne sa svetskim“, jer „poezija prvo rađa plodove u maternjem jeziku“.

Važno je istaći jednu bitnu novinu Grujičićeve Antologije: veliku pažnju posvećuje pesnikinjama, jer njihovo izostavljanje vidi kao „poniženje ženske pesničke populacije, i žene uopšte“. Kao druga važna novina prikazuje se uvođenje pesnika koji su bili izostavljani iz dosadašnjih antologija, a kao najbolji primer za to Grujičić navodi Petra Milosavljevića. Sasvim opravdano osvetljena je i poezija autora koji su prevashodni prozaisti, recimo, Petar Kočić, Ivo Andrić, Branko Ćopić. Učinjen je i značajan korak napred uvrštavanjem u *Antologiju* nekoliko kantautora i pesnika rokenrola, što srpsku književnosti približava drugim kulturama koje neguju te vrednosti dvadesetog stoleća. Priređivač ističe kako se time daju odgovori na pitanja „šta sve jeste i šta sve može biti poezija s pogledom s početka dvadeset prvog veka“.

Antologija je odistinski odgovorila na takve parametre, jer je u njoj „ukupan korpus srpskog jezika, ekavski i ijekavski izgovor, pesnička dijaspora u realnom smislu reči“. Priređivač posebno negativno reaguje na antologijska rešenja koja ijekavicu ne prizivaju u srpski jezik. Nastojali smo ukazati na izuzetnost *Antologije* Nenada Grujičića, odgovorno iščitavajući njene stranice na kojima neumorno pulsira slikovita, živa, razigrana reč priređivača u svakom trenu inicirana himničkim raspoloženjem spram poezije, koja silovito i neustrašivo razara sve okoštale kanonske zablude, na lomaču stavlja sva ideološka nasilja nad poezijom i pesnicima, odvažno kritikujući sve one koji se usuđuju da poeziji nameću okove dnevne politike i materijalističkih interesa.

Antologija srpske poezije (1847-2000) Nenada Grujičića je primer jednog zdravog i osveštenog odnosa prema poeziji koja čini tradiciju, koja se nasleđuje, ili se na njenim temeljima izgrađuje u drugačijem maniru, prema poeziji koja čini savremeni duhovni trenutak i poeziji koja živi kao zalag budućnosti. Tu nema prostora bilo kakvim interesima van sfere poezije, što priređivač, između ostalog, rekosmo, potvrđuje i izostavljanjem sopstvenih pesničkih ostvarenja. Grujičićeva *Antologija* zaslužuje da postane iskustvo svakoga ko ima dodira sa poezijom, da bogatstvom književnoteorijske, književnoistorijske, pesničke i univerzalne dimenzije suštinski obogati poglede pojedinaca, i na jedan sasvim nov način oslika čuveno pesničko stanovanje čoveka na ovoj zemlji.